

*Annie
Ernaux*

Γραφή
κοφτερή
σαν
μαχαίρι

Μετάφραση: Ρίτα Κολαΐτη

ΓΡΑΦΗ ΚΟΦΤΕΡΗ ΣΑΝ ΜΑΧΑΙΡΙ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Λογοτεχνία

Πρώτη έκδοση Μάιος 2024

Τίτλος πρωτοτύπου Annie Ernaux, *L'écriture comme un couteau*,
Gallimard

Επιμέλεια – Διόρθωση τυπογραφικών δοκιμίων Στέλα Ζουμπουλάκη
Σχεδιασμός εξωφύλλου Σαβίνα Χριστοπούλου

© 2003, Éditions Stock

© 2011, Éditions Gallimard, για το επίμετρο «À jour»

© 2022, Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ (για την ελληνική γλώσσα)

ISBN 978-618-03-3784-6

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 83784

Κ.Ε.Π. 5790, Κ.Π. 19008

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα,
τηλ.: 211 3003500, fax: 211 3003562
metaixmio.gr • metaixmio@metaixmio.gr

Κεντρική διάθεση:
Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα,
τηλ.: 210 3647433, fax: 211 3003562

Βιβλιοπωλεία ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα,
τηλ.: 210 3647433, fax: 211 3003562
Πολυχώρος, Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα,
τηλ.: 211 3003580, fax: 211 3003581

ANNIE ERNAUX

ΓΡΑΦΗ ΚΟΦΤΕΡΗ
ΣΑΝ ΜΑΧΑΙΡΙ

Συνέντευξη με τον Frédéric-Yves Jeannet

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ρίτα Κολαΐτη

ΜΕΤΟΙΧΜΙΟ

Συχνά οι αντίποδες μας αποκαλούν ο άλλος πόλος. Αναζητώντας ένα νόημα στον κόσμο και στις ζωές μας, προτιμούμε έτσι τις διαφορές από τις ομοιότητές μας, μεταξύ ομοίων το ανόμοιο, εφόσον αποδεχόμαστε ότι στους άλλους βρίσκουμε μόνο την αντανάκλασή μας, ότι ζούμε και δουλεύουμε μόνο μέσα από την ταύτιση. Στην πραγματικότητα, το μαθαίνουμε υπό τον φόβο ενός κοινού κόσμου, καθώς παρατηρούμε την αναζήτηση των άλλων αντί να συνεχίζουμε τον δύσβατο δρόμο μας, πάντοτε μια ανάσα από την εγκατάλειψη της δικής μας επιδίωξης, στο χείλος του γκρεμού. Εν προκειμένω, η ανάγνωση μάς τροφοδοτεί, μπορεί να μας γλιτώσει από τη στρυφνή, βασανιστική διαδικασία της γραφής, και να μας δώσει τη δύναμη να συνεχίσουμε. Όντως, αντιμετωπίζουμε τους μεγαλύτερους κινδύνους, αποδεχόμαστε κάθε ρίσκο όταν πρόκειται να οδηγήσουμε όσο πιο μακριά μπορούμε μια αναδίφηση όπου διακυβεύεται ολόκληρη η ύπαρξη, πάντα με σκοπό να αποκρυπτογραφήσουμε και να διαφωτίσουμε μέσα από κάποια ανάμνηση, όπως ο Μοντέν, ο Σατομπριάν, ο Ρουσό, ο Λεϊρίς.

Επειδή η Ανί Ερνό βρίσκεται φαινομενικά, ως προς τη

μορφή της γραφής, στην αντίπερα όχθη της μακράς και λαβυρινθώδους εργασίας μου, αναζητώντας κι αυτή όμως μια αλήθεια για το παρελθόν, θαυμάζω εδώ και είκοσι χρόνια την απαιτητική και ριψοκίνδυνη τροχιά της, τη γραφή της που δεν ψεύδεται ποτέ, που σκαριφίζει μέχρι το κόκαλο, που απογυμνώνει την οδύνη, τη χαρά, την περιπλοκότητα της ύπαρξης. Θαυμάζω το γεγονός ότι, από μια αναπόφευκτα περίπλοκη και περίσσια πληθώρα αισθήσεων, σκέψεων και αισθημάτων, καταφέρνει να εκχυλίσει το απόσταγμα σε βιβλία συνεπτυγμένα στο έπακρον, τα οποία φαίνονται διαυγή αλλά όπου η δυσκολία της προσέγγισης, της αποκρυπτογράφησης, δεν έχει εντούτοις απαλειφθεί, εσαεί διαφαινόμενη και ευδιάκριτη στη ροή αυτή καθαυτήν της αφήγησης. Μου αρέσουν οι δίχως μεταφορές, δίχως εντυπωσιασμούς, φράσεις της, οι ακονισμένοι τους πυριτόλιθοι που κόβουν βαθιά, γδέρνουν, κι αυτό γίνεται ακόμα πιο έντονο τα τελευταία χρόνια μέσα από μια ολοένα πιο παράτολμη εξερεύνηση, με ακρίβεια εντομολόγου, που φτάνει ως τα όρια εκείνου που είναι αποδεκτό να λεχθεί, εκείνου που λέμε ή δεν λέμε.

Η αμηχανία και το ακατάληπτο, οι αντιδράσεις απόρριψης που προκαλούν σε ορισμένους, οι οποίοι δηλώνουν ως επάγγελμα την ανάγνωση και εμβάθυνση κειμένων, και που σήμερα ψέγουν τον τρόπο με τον οποίο η Ανί Ερνό εξερευνά την ύπαρξη ολόκληρη, ψυχή και σώμα, αποκαλύπτουν, αναμφίβολα, κίνητρα πιο σκοτεινά –πολιτικά, μισογυνικά, συντη-

ρητικά— από εκείνα της λογοτεχνικής ανάλυσης. Όλα αυτά μου φαίνονται σύμπτωμα της πολλαπλής αντίστασης που προκαλεί οιαδήποτε παραβίαση συνόρων αμετάβλητων, αδιαπέραστων ή θεωρούμενων ως τέτοιων, ανάμεσα «στο αποκαλυφθέν, στο εγνωσμένο» και σε άλλους τόπους, άθικτους, ανεξερεύνητους, «τους τόπους του βορρά», όπως εκείνοι που εκτείνονται στα σύνορα του Χονγκ Κονγκ προς ό,τι ήταν, μέχρι πρόσφατα, ένας άλλος κόσμος: η Κίνα. Θέλησα λοιπόν να επιχειρήσω να καταδείξω στην Ανί Ερνό τα βαθύτερα κίνητρα και τις περιστάσεις της προσπάθειάς της, της στάσης της ως συγγραφέα. Γιατί, από την πλευρά μου, απέκτησα κι εγώ όπως εκείνη προ πολλού τη συνήθεια του απαθούς μπρος στα αλυχτίσματα αγωγιάτη, του γαμπιέρη που δεν αλλάζει ποτέ γραμμή πλεύσης, που δεν παρεκκλίνει: ξέρω ότι πρέπει να προχωρούμε σταθερά προς τον πόλο, όπως ο πλοίαρχος Χάτερας,* να συνεχίζουμε ό,τι κι αν λένε οι άλλοι και χωρίς να απομακρυνόμαστε. Θεωρώ τον παιδεμό ως τη μοναδική μέθοδο, τον μοναδικό τρόπο για να μην αναπαράγουμε, για να υπερβαίνουμε τουναντίον ό,τι μας έχουν κληροδοτήσει, διδάξει, για να πραγματώνουμε τέλος ό,τι μας έχουν αποτρέψει να προσεγγίσουμε, και να ανοίγουμε έτσι ένα πέρασμα. Προς τι; Θα το μάθουμε άραγε ποτέ; Προς μια αλήθεια, αναμφίβολα: τη δική μας.

* Ο ήρωας του μυθιστορήματος Τα ταξίδια και οι περιπέτειες του πλοίαρχου Χάτερας του Ιούλιου Βερν. (Σ.τ.Μ.)

Η συνέντευξη, όπως και άλλα από τα λεγόμενα «ελάσσονα» είδη, ανέκαθεν μου φαινόταν ικανή, υπό την επίδραση μιας εξωτερικής προτροπής, να αποκαλύπτει, αυτό που στο υπό θεώρηση έργο συχνά υπονοείται· ικανή επίσης να του ανοίξει, ίσως, κάποια καινούργια παράθυρα. Στην καλύττερη των περιπτώσεων, η συγκεκριμένη μορφή μπορεί ακόμα να οδηγήσει σε ατραπούς άγνωστες, τις οποίες το έργο δεν ακολουθεί. Εξού και αυτό το παλαιόθεν υπάρχον σχέδιο, στο οποίο η Ανί Ερνό συναίνεσε με ευμένεια, αποφασιστικότητα και συμπάθεια: πρόκειται λοιπόν για μία συνέντευξη ιδιαίτερη, καθώς οι ποικίλες φάσεις της αλληλοδιαδέχονταν ωστόσο, στη διάρκεια ενός έτους, να συνθέσουν ένα και μόνο σύνολο διαλογικών ερωτήσεων, που πραγματοποιήθηκαν εξ αποστάσεως, ανάμεσα σε διαφορετικές και μακρινές ηπείρους, ακολουθώντας τη ροή της καθημερινότητάς μας.

Φ.-Ι. Ζ., 28 Ιουνίου 2002

Εδώ και έξι χρόνια, ο Φρεντερίκ-Ιβ Ζανέ, που ζει στις Ηνωμένες Πολιτείες, κι εγώ, διατηρούμε μια σταθερή και συνάμα σποραδική αλληλογραφία. Στο βιβλίο του *Κυκλώνας*, που κυκλοφόρησε το 1997, διέκρινα την απόλυτη αφοσίωση ενός συγγραφέα σε μια αναζήτηση το αντικείμενο της οποίας, το αέναο τραύμα, εμφανίζεται και φεύγει ασταμάτητα, ενώ ολάκερη η ομορφιά μιας γραφής συνεχίζει να αναμειγνύει τα ίδια μοτίβα, τόπους και σκηνές, σε μια μεγάλοπρεπη και σπαρακτική συμφωνία. Τα επόμενα, *Φιλευσπλαχνία* και, πρόσφατα, *Το φυσικό φως*, καταδεικνύουν την επιδίωξη αυτού του μοναδικού εγχειρήματος, δίχως κανέναν συμβιβασμό. Πέρυσι, σε ένα ταξίδι του στη Γαλλία, ο Φρεντερίκ-Ιβ Ζανέ με ρώτησε αν θα δεχόμουν να συνομιλήσουμε για τη γραφή και τα βιβλία μου, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Θα ήταν κάτι πολύ ελεύθερο, χωρίς καθορισμένη διάρκεια ούτε ακριβή σκοπιμότητα. Αυτή η απουσία περιορισμών, αυτή η αβεβαιότητα της έκβασης, η εξ ολοκλήρου γραπτή μορφή ανταλλαγής απόψεων, με δέλεασαν. Προπάντων, ήξερα ότι, έτσι όπως ο ίδιος βίωνε τη

γραφή, θα ήταν ένας ερευνητής που θα προχωρούσε εις βάθος. Ακόμα και οι διαφορές ως προς τα μέσα των αντίστοιχων εγχειρημάτων μας είναι για μένα μια ευκαιρία, ένα είδος εγγύησης. Η απόσταση και η απόκλιση των θέσεων θα με έκανε να νιώθω όσο γίνεται πιο ελεύθερη και συνάμα πιο κρατημένη στο να διασαφηνίσω την προσέγγισή μου.

Για έναν χρόνο περίπου, χωρίς ιδιαίτερη κανονικότητα, ο Φρεντερίκ-Ιβ Ζανέ μου έστελνε με μείλι ερωτήσεις και σκέψεις. Σπανίως απαντούσα αμέσως. Ανάμεσα στη φραστική διατύπωση μιας ερώτησης και σε αυτό που νομίζεις ότι θα γράψεις ως απάντηση εκτείνεται ένας αγχωτικός, ακόμα και απειλητικός, χώρος. Σε μια προφορική συνέντευξη, έστω κι αν γίνεται με βραδύτητα, προσπαθείς να τον αγνοήσεις, να τον υπερπηδήσεις με λιγότερη ή περισσότερη άνεση και σβελτάδα, είναι θέμα συνήθειας. Εδώ, μπορούσα να έχω τον χρόνο να εξοικειωθώ με αυτό τον χώρο, να αναδείξω μέσα από το κενό ό,τι σκέφτομαι, αναζητώ, νιώθω όταν γράφω –ή επιχειρώ να γράψω– αλλά που είναι απόν όταν δεν γράφω. Με το που καταλάβαινα ότι με κυριεύε κάτι έστω και ελάχιστα σίγουρο, ριχνόμουν αμέσως στο γράψιμο της απάντησης στον υπολογιστή, χωρίς σημειώσεις και με λιγοστές διορθώσεις, τηρώντας τον κανόνα του παιχνιδιού που επέβαλα στον εαυτό μου.

Καθ' όλη τη διάρκεια της συνέντευξης, η μόνη μου έγνοια ήταν η ειλικρίνεια και η ακρίβεια· η τελευταία μάλιστα με δυσκόλευε περισσότερο από την πρώτη. Δεν είναι εύκολο να συνοψίσεις, χωρίς να ενοποιήσεις ή να περιορίσεις σε κάποιες αρχές, μια πρακτική γραφής που ξεκίνησε πριν από τριάντα χρόνια. Να αφήσεις να διαφανούν οι αναπόφευκτες αντιφάσεις της. Να προσκομίσεις συγκεκριμένες λεπτομέρειες για ό,τι ξεγλιστρά ολοφάνερα από τον χρόνο στη συνείδηση. Για ό,τι συναρμόζει τις φράσεις των βιβλίων μου, επιλέγει τις λέξεις τους, αυτή είναι η επιθυμία μου, και δεν μπορώ να τη μεταδώσω στους άλλους εφόσον διαφεύγει και από εμένα την ίδια. Πιστεύω όμως ότι μπορώ να καταδείξω τη στόχευση των κειμένων μου, να φανερώσω τους δικούς μου «λόγους» που γράφω. Κι αν άπτονται του φαντασιακού, αυτό δεν αφαιρεί το ελάχιστο από το γεγονός ότι αξιοποιούν πραγματικά την ίδια τη μορφή της γραφής. Ευελπιστώ πως κατάφερα να εκφράσω κάποιες προσωπικές και πρόσκαιρες αλήθειες –ασφαλώς αναθεωρήσιμες από άλλους– για ό,τι διακατέχει μεγάλο μέρος της ζωής μου.

Διέτρεξα με περιέργεια, απόλαυση, αβεβαιότητα κάποιες φορές, τους δρόμους που μου άνοιξε σταδιακά, επίμονα, έντεχνα, ο Φρεντερίκ-Ιβ Ζανέ. Έφτασα άραγε κάπου *αλλού*, όπως το ευχόμουν στην

αρχή της συνέντευξης; Όχι, αυτή τη δύναμη την έχει μόνο –με τον έρωτα ίσως– η κάθοδος χωρίς προστατευτικό κιγκλίδωμα σε μια πραγματικότητα που ανήκει στη ζωή και στον κόσμο, ώστε να μπορώ έτσι να αποσπώ λέξεις που θα καταλήξουν σε κάποιο βιβλίο. Εδώ, έγραψα για τη γραφή, ο κόσμος δεν ήταν παρών. Υπάρχει κάτι το εξωπραγματικό στο να αφηγηθείς μια εμπειρία γραφής, κοντολογίς κάτι το μη καταδείξιμο. Που αποκαλύπτεται ίσως διαφορετικά. Λόγου χάρη, στην ανεξίτηλη εικόνα μιας ανάμνησης που μόλις αναδύθηκε, για άλλη μια φορά:

Είναι ακριβώς μετά τον πόλεμο, στο Λιλμπόν. Δεν είχα κλείσει καν τα πέντε. Παρακολουθώ για πρώτη φορά μια θεατρική παράσταση, μαζί με τους γονείς μου. Γίνεται στο ύπαιθρο, ίσως στο αμερικάνικο στρατόπεδο. Φέρνουν στη σκηνή ένα μεγάλο ξύλινο κουτί. Εκεί μέσα, κλείνουν ερμητικά μια γυναίκα. Κάποιοι άντρες αρχίζουν να διαπερνούν το κουτί απ' άκρη σ' άκρη με σπαθιά. Αυτό κρατάει ατελείωτα. Ο χρόνος του τρόμου στην παιδική ηλικία δεν έχει τέλος. Ύστερα, η γυναίκα βγαίνει από το κουτί, άθικτη.

Α.Ε., 8 Ιουλίου 2002

Ξεκινάμε

Σας προτείνω να επιχειρήσουμε μια εξερεύνηση των τρόπων και των περιστάσεων της γραφής που οδήγησαν στο έργο σας και αποτελούν τη βάση του.

Ενόψει των συζητήσεων που θα κάνουμε γύρω από τα βιβλία μου και την πρακτική μου, τη σχέση μου με τη γραφή, επιθυμώ να σας μιλήσω για τους κινδύνους και τα όρια μιας άσκησης στην οποία εντούτοις θα συμμετάσχω επιζητώντας πάντα την αλήθεια και την ακρίβεια. Σημειώστε ότι δεν χρησιμοποιώ τη λέξη «έργο». Σε ό,τι με αφορά, δεν είναι μια λέξη που σκέφτομαι, ούτε που γράφω, είναι μια λέξη για τους άλλους, όπως και η λέξη «συγγραφέας» άλλωστε. Είναι σχεδόν λέξεις μιας νεκρολογίας, εν πάση περιπτώσει λέξεις λογοτεχνικών εγχειριδίων, όταν όλα θα έχουν τελειώσει.

Είναι λέξεις σκυθρωπές. Προτιμώ να λέω «γραφή», «γράφω», «φτιάχνω βιβλία», λέξεις και φράσεις που φέρνουν στον νου μια δραστηριότητα εν εξελίξει.

Αυτοί οι κίνδυνοι και αυτά τα όρια, επομένως, είναι σχεδόν τα ίδια με εκείνα που συναντούμε σε κάθε αναδρομική τιμητική ομιλία για εμάς. Το να θέλω να φωτίσω, να αναδείξω ό,τι ήταν σκοτεινό, άμορφο, τη στιγμή που το έγραφα, σημαίνει ότι καταδικάζω τον εαυτό μου στη μη συνειδητοποίηση διολισθήσεων, επικαλύψεων σκέψεων και επιθυμιών, που κατέληξαν σε κάποιο κείμενο, στην παραμέληση της δράσης της ζωής, του παρόντος, κατά την επεξεργασία του κειμένου. Όταν αναπολώ τη γραφή, ακόμα και την πρόσφατη, η μνήμη εξασθενεί πιο πολύ απ' όσο για οποιοδήποτε άλλο γεγονός της ζωής. Ίσως έτσι, τελικά, να θλίβομαι, να καταβάλλομαι από τη σοβαρότητα, από τη βαρύτητα αυτού του επεξηγηματικού εγχειρήματος – ένα φαινόμενο που εμφανίστηκε τον 20ό αιώνα, πιο πριν κανείς δεν εξηγούσε τη δουλειά του. (Όχι, ξέχασα, τον 19ο αιώνα, ο Φλομπέρ από τον οποίο ξεκίνησε όλο το κακό!) Ίσως τότε να είχα απλώς την επιθυμία να θυμηθώ ένα κοριτσάκι που διάβαζε αφηγήματα σε συνέχειες στο εβδομαδιαίο περιοδικό *L'Écho de la mode* ή που έγραφε γράμματα σε μια επινοημένη φίλη, καθισμένο στη σκάλα,

μες στην κουζίνα που ήταν σφηνωμένη ανάμεσα στο καφενείο και το παντοπωλείο, και να πω: αυτό ξεκίνησε εκεί, σίγουρα. Να με κιόλας αφημένη στον μύθο, αυτόν της απόλυτης αφοσίωσης στη γραφή...

Καταλαβαίνω τις επιφυλάξεις σας όσον αφορά ένα εγχείρημα όπως η συνέντευξη, όπου το διακύβευμα είναι κατ' ανάγκη άλλης φύσης από εκείνο της γραφής: πιστεύω όμως ότι αυτό το πράγματι αρκετά πρόσφατο είδος, μολονότι υπάρχουν κάποια παλαιότερα δείγματά του, όπως οι συζητήσεις με τον Γκαίτε, με τον Ιούλιο Βερν, μπορεί να θεωρηθεί όχι μόνο ως μια εκ των υστέρων επεξήγηση της διαδρομής που έχει ακολουθήσει κάποιος στη γραφή, αλλά, όπως το ημερολόγιο ή η αλληλογραφία, ως μια εξερεύνηση παράλληλη με εκείνη της ίδιας της «λογοτεχνικής» γραφής, μια εξερεύνηση παράτολμη βέβαια, που ενδεχομένως επιτρέπει να ειπωθεί κατόπιν προτροπής, στο εσωτερικό μιας διαλογικής μορφής, ό,τι το έργο δεν λέει ή ό,τι εκφράζει εντελώς διαφορετικά. Θα προσπαθήσω λοιπόν να σας οδηγήσω σταδιακά στην εξερεύνηση ενός αλλού, ασφαλώς με τη συναίνεσή σας.

Αυτό που φοβάμαι, μιλώντας για τον τρόπο με τον οποίο γράφω, για τα βιβλία μου, είναι, όπως σας είπα, ο εκ των υστέρων εξορθολογισμός, ο δρόμος που βλέπουμε να ξετυλίγεται αφού τον

έχουμε διανύσει. Αν όμως η συνέντευξη μπορεί να με οδηγήσει, όπως το υποδηλώνετε, κάπου *αλλού*, γιατί όχι, πολύ ευχαρίστως.

*

Μια πρώτη εξόρμηση λοιπόν σε αυτό το «αλλού», κατ' αρχάς με την πλέον κυριολεκτική έννοια της λέξης. Αναφέρετε συχνά τα πολλά ταξίδια σας, αλλά δεν τα περιγράφετε σχεδόν ποτέ στα βιβλία σας. Αφήνουν λοιπόν ελάχιστα ίχνη στη γραφή, πέρα από ένα επίπεδο κατατοπιστικό, συγκεκριμενικό. Τι αντιπροσωπεύει για εσάς το ταξίδι σε σχέση με τη γραφή; Θεωρείτε τον εαυτό σας συγγραφέα μόνο όταν βρίσκεστε μπροστά στα χαρτιά σας ή στον υπολογιστή σας;

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, λόγω των βιβλίων μου, έχω ταξιδέψει αρκετά, σε πολλές χώρες της Ευρώπης, στην Ασία, στη Μέση Ανατολή, στη Βόρεια Αμερική, πραγματώνοντας έτσι το μεγάλο όνειρο της παιδικής μου ηλικίας, να φύγω, να γνωρίσω τον κόσμο. Εκτός από ένα ταξίδι στη Λούρδη, δεν είχα βγει από τη Νορμανδία μέχρι τα δεκαεννιά μου· πήγα για πρώτη φορά στο Παρίσι στα εικοσιένα μου. Συχνά, όμως, στο δωμάτιο του ξενοδοχείου όπου διαμένω στο εξωτερικό, είμαι έκπληκτη που βρίσκομαι εκεί, που δεν νιώθω καμιά ευτυχία. Μου φαίνεται ότι παίρνω μέρος σε μια κινηματο-

γραφική ταινία, σαν κομπάρσος. Υπάρχει η γιαπωνέζικη, η κορεάτικη, η αιγυπτιακή ταινία... Στο ταξίδι, δεν βιώνω τα πράγματα με ένταση. Σε τέτοιου είδους ταξίδια, δηλαδή επίσημα, οι συνθήκες των οποίων είναι εν γένει τεχνητές, οι διαδρομές σηματοδοτημένες, δεν καταδύομαι πραγματικά στη χώρα. Αυτό που ονειρευόμουν, ως παιδί, είναι η *περιπέτεια* του ταξιδιού. Στα συγκεκριμένα ταξίδια, αυτό δεν υπάρχει. Κι έπειτα, για να ζω στ' αλήθεια το καθετί, έχω ανάγκη να το ξαναζώ. Η Βενετία, όπου έχω πάει δώδεκα φορές, πυροδοτεί σελίδες επί σελίδων – στο προσωπικό μου ημερολόγιο μόνο. Πάντα, σε τούτη την πόλη, καταγράφω τις εντυπώσεις μου, τις συναντήσεις μου, τα πράγματα που είδα. Στη διάρκεια ενός ταξιδιού, όμως, δεν συνεχίζω ποτέ ένα βιβλίο εν εξελίξει. Δεν έχω τον χρόνο και δεν θα μπορούσα άλλωστε. Όλες οι δραστηριότητες που συνιστούν τη δικαιολογία των ταξιδιών μου – συναντήσεις με φοιτητές, συγγραφείς, δημοσιογράφους – με κάνουν να ζω στην επιφάνεια της ύπαρξής μου, μες στον διασκορπισμό. Ασφαλώς δεν είναι κάτι το δυσάρεστο, πρόκειται για θαυμάσιες διακοπές με την ετυμολογική έννοια, μια περίοδος κενού. Δεν το αντέχω για πολύ καιρό, ούτε καν για μια εβδομάδα. Προπάντων δε, αν έχω ένα κείμενο στα σκαριά. Στην περίπτωση αυτή, η φυλακή είναι έξω, και η ελευθερία το δω-

μάτιο που κλείνομαι και δουλεύω. Εκεί υπάρχω στ' αλήθεια, κι όχι επειδή νιώθω συγγραφέας. Δεν σκέφτομαι ποτέ ως συγγραφέας, σκέφτομαι απλώς ως κάποιος που γράφει, που *οφείλει* να γράψει. Υπό αυτή την έννοια, δεν υπάρχει λόγος να του προσδώσω μεγαλύτερη διάσταση.

Καθ' όλη τη διάρκεια της συνέντευξης, η μόνη μου έγνοια ήταν η ειλικρίνεια και η ακρίβεια· η τελευταία μάλιστα με δυσκόλευε περισσότερο από την πρώτη. Δεν είναι εύκολο να συνοψίσεις, χωρίς να ενοποιήσεις ή να περιορίσεις σε κάποιες αρχές, μια πρακτική γραφής που ξεκίνησε πριν από τριάντα χρόνια. Να αφήσεις να διαφανούν οι αναπόφευκτες αντιφάσεις της. Να προσκομίσεις συγκεκριμένες λεπτομέρειες για ό,τι ξεγλιστρά ολοφάνερα από τον χρόνο στη συνείδηση. Για ό,τι συναρμώνει τις φράσεις των βιβλίων μου, επιλέγει τις λέξεις τους, αυτή είναι η επιθυμία μου, και δεν μπορώ να τη μεταδώσω στους άλλους· εφόσον διαφεύγει και από εμένα την ίδια. Πιστεύω όμως ότι μπορώ να καταδείξω τη στόχευση των κειμένων μου, να φανερώσω τους δικούς μου «λόγους» που γράφω.

**ΜΙΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕ ΤΟΝ FRÉDÉRIC-YVES
JEANNET, ΠΟΥ ΦΩΤΙΖΕΙ ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ «ΕΡΓΟΤΑΞΙΟ»
ΤΗΣ ANNIE ERNAUX.**

ISBN: 978-618-03-3784-6

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 83784

metaixmio.gr

ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ
ΚΑΙ ΣΕ

e-book